

Nr 11.

Ankom till Riksdagens kansli den 18 februari 1910 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra fänriksbostället 1 mantal Rödje nr 1 i Östergötlands län.

(1. A.)

I en till Riksdagen den 28 januari 1910 aflåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 25, har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att lägenheten Bygget med i statsrådsprotokollet angifvet område må, enligt kungl. kungörelsen angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar den 31 december 1909 och med iakttagande af de i kungl. brevet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder m. m. meddelade närmare bestämmelser, från förra fänriksbostället 1 mantal Rödje nr 1 i Trehörna socken af Östergötlands län upplåtas.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i detta ärende anfört följande.

»Vid en den 29 september 1908 å förra fänriksbostället 1 mantal Rödje nr 1 i Trehörna socken af Östergötlands län hållen uppskattningsförrättning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1911 af nämnda egendom, som lämnar mer än 600 kronor i årligt arrende, hafva uppskattningsmännen väckt förslag om afsöndring och försäljning från egendomen af en lägenhet.

Med anledning häraf har domänstyrelsen, i skrifvelse den 24 september 1909, under återopande af 7:e punkten i nådiga skrifvelsen till styrelsen den 25 september 1896, angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner, underställt ärendet Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och därvid öfverlämnat instrumentet öfver berörda förrättning, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes skrifvelse i ärendet den 11 september 1909 och öfriga till detsamma hörande handlingar, däribland en af förste landtmätaren Joh. Er. Linder år 1908 öfver egendomen upprättad karta med beskrifning.

Af handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 1 mil från Tranås järnvägsstation och 5 mil från Grenna stad, innehåller en sammanlagd areal af 175 hektar 90,1 ar och innehafves för närvarande på arrende af arrendatorn Gustaf Gustafsson.

I nyssnämnda areal ingår lägenheten Bygget, omfattande ägofigurerna nr 41—50 å kartan om tillhopa 6 hektar 21 ar, däraf 82,2 ar tomt och åker, 4 hektar 77 ar äng, 59 ar afrösningsjord och 2,8 ar impediment. Lägenheten är belägen å ömse sidor om en genom hemmanet gående väg samt på ett afstånd af omkring 400 meter från hufvudgårdens åbyggnader.

Å lägenheten finnas stuga, bod, vedskjul och svinhus, som ägas af arrendatorn Gustafsson.

Med förmålan, att Gustafsson önskade att, när han framdeles till förmån för hemmavarande söner lämnade arrendet, förvärfva nämnda lägenhet till ålderdomshem för sig, hafva uppskattningsmännen föreslagit, att lägenheten måtte från egendomen afsöndras och till Gustafsson försäljas, samt åsatt densamma ett saluvärde af 1,000 kronor, däraf 137 kronor för vedskog.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har jämväl ansett lämpligt, att lägenheten afsöndrades från egendomen, samt öfverlämnat från Gustafsson inom föreskrifven tid inkommet, af behörig borgensförbindelse åtföljdt, skriftligt förklarande, att han önskade inköpa lägenheten för köpeskilling, motsvarande åsatta saluvärdet, att erläggas under loppet af tio år med en tiondel årligen.

Jämväl domänstyrelsen, som meddelat, att förbemälde Gustafsson varit arrendator af egendomen alltsedan år 1881, har hemställt, att ifrågavarande lägenhet måtte från egendomen afsöndras och till Gustafsson försäljas med tillträdesrätt den 14 mars 1911 mot en köpeskilling af 1,000 kronor att betalas under loppet af tio år med en tiondel årligen

och i öfrigt på de i 6:e punkten af nådiga skrifvelsen den 25 september 1896 stadgade villkor.

I samband med detta ärende anhåller jag få erinra, att, sedan Riksdagen godkänt vissa förändrade grunder att från och med den 1 januari 1910 tjäna till efterrättelse vid upplåtande af egnahemslägenheter från kronoegendomar, Eders Kungl Maj:t genom kungörelse den 31 december 1909 fastställt berörda grunder samt genom nådigt bref till domänstyrelsen samma dag meddelat närmare bestämmelser för tillämpningen af dessa grunder och för öfvergången från de i ämnet hittills gällande föreskrifter.

Enligt de förändrade grunder, som följaktligen numera skola tillämpas vid upplåtelser af ifrågavarande slag, förfares hufvudsakligen på följande sätt. Vid inträffande arrendeledigheter upprättas, såsom hittills, styckningsförslag, därvid saluvärde samt äfven arrendevärde åsättas de till försäljning afsedda lägenheterna. Beträffande fastigheter, som icke äro utarrenderade, ankommer det på domänstyrelsen att taga initiativ i fråga om upprättande af dylikt förslag. Förslaget underställes därefter Kungl. Maj:ts pröfning. Afser förslaget fastighet, som icke må försäljas utan Riksdagens vidare hörande, skall förslaget, om Kungl. Maj:t finner detsamma förtjäna beaktande, hänskjutas till Riksdagen. Sedan styckningsförslaget vunnit vederbörligt gillande, vidtagas åtgärder till lägenheternas upplåtande. I fråga om lägenhet, som är bebyggd med enskild person tillhörigt bostadshus, bör, liksom enligt hittills gällande bestämmelser, i första hand hembud ske till ägaren af huset. Denna rätt att erhålla hembud har emellertid numera utsträckts därhän, att densamma, under vissa förutsättningar, omfattar jämväl brukare af lägenhet, bebyggd med kronan tillhöriga hus. Antages icke hembudet, ankommer det på domänstyrelsen att besluta, huruvida lägenheten skall utbjudas till försäljning i samma ordning som de lägenheter, för hvilka hembud icke äger rum, eller på annat sätt disponeras. Lägenheter, som icke hembjudas, skola utbjudas till försäljning under hand. Kan i denna ordning antagligt anbud icke erhållas, skola lägenheterna genom domänstyrelsens försorg utarrenderas på viss kortare tid för att därefter ånyo utbjudas till försäljning. Först sedan utbud sålunda skett ett flertal gånger, utan att försäljning kommit till stånd, kan försäljning å auktion komma i fråga. De nya grunderna innehålla dessutom, bland annat, äfven vissa förändrade bestämmelser om köpevillkor och om sättet för verkställande af likvid för inköpta lägenheter.

Af hvad jag sålunda anfört framgår att, i olikhet mot hvad hit-

tills varit förhållandet, hembud till viss person af till upplåtelse föreslagen lägenhet härefter icke behöfver verkställas, innan styckningsförslaget vunnit fastställelse. Dyligt hembud skall nämligen framdeles i likhet med öfriga åtgärder för lägenheternas upplåtande ske först efter det styckningsförslaget blifvit behörigen pröfvadt. Vid hädanefter skeende upplåtelser erfordras följaktligen icke heller från statsmakternas sida något särskildt medgifvande beträffande upplåtelse till hembudsberättigade brukare.

I fråga om öfvergången till de nya bestämmelserna har någon för hvarje fall gällande regel icke kunnat uppställas. Å ena sidan torde det nämligen vara uppenbart att, därest förberedande åtgärder, såsom t. ex. uppskattningsförrättningar, hembud m. m., verkställts före den 1 januari 1910 och följaktligen ägt rum enligt hittills gällande föreskrifter, dylika åtgärder i allmänhet icke behöfva vidtagas på nytt, äfven om upplåtelseerna komma till stånd först efter ingången af år 1910. Å andra sidan lär den omständigheten, att förberedande åtgärder af ett eller annat slag skett före sistnämnda tidpunkt, icke böra föranleda därtill, att äldre föreskrifter i sin helhet tillämpas vid härefter skeende upplåtelser, som grunda sig på dessa åtgärder. De nya bestämmelserna om sättet för köpeskillingens erläggande, om ordningen för utbudande af till försäljning afsedda lägenheter o. s. v. torde nämligen i allmänhet böra komma i tillämpning å upplåtelser, som beslutas efter den 1 januari 1910, förstnämnda bestämmelser i de fall, då hembud antagits, endast i den mån köparen icke föredrager att erlägga köpeskillingen enligt de äldre bestämmelserna. Till följd af nu angifna förhållanden har Eders Kungl. Maj:t i ofvanberörda nådiga bref till domänstyrelsen den 31 december 1909 funnit godt föreskrifva, att de nya bestämmelserna skola vinna tillämpning å sådana upplåtelser, som beslutas efter ingången af år 1910, dock att, om förslag till dylik upplåtelse grundar sig på uppskattningsförrättning, som redan före sistnämnda tid vidtagits, på Kungl. Maj:t ankommer, om och i hvad mån hittills gällande bestämmelser skola vid upplåtelsen tillämpas.

Därest Eders Kungl. Maj:t således erhåller Riksdagens bemyndigande att försälja en lägenhet i enlighet med bestämmelserna i sistnämnda nådiga bref, erhåller Eders Kungl. Maj:t därvid jämväl rätt att vid försäljningen i enlighet med berörda öfvergångsstadgande och under däri nämnd förutsättning tillämpa antingen de gamla eller de nya bestämmelserna.

Slutligen torde jag få erinra därom att, enligt hvad Riksdagen i skrifvelse den 24 maj 1909 meddelat, Riksdagen medgifvit, bland annat,

att köpeskillingarna för sådana områden och lägenheter, till hvilkas försäljning från de under domänstyrelsens förvaltning ställda, staten tillhöriga skogsegendomar eller utarrenderade jordbruksegendomar Riksdagen under tiden från och med 1910 års början till och med utgången af år 1912 på därom särskildt gjorda framställningar kunde lämna tillstånd, finge af Kungl. Maj:t disponeras för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark äfvensom till inlösen af ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna. Någon framställning till Riksdagen rörande användningen af dylik köpeskillning erfordras således i dessa fall icke.»

I detta sammanhang har utskottet velat fästa uppmärksamheten därpå, att vid de i detta och utskottets närmast följande utlåtanden omnämnda lägenhetsupplåtelser äro afsedda att tillämpas de af nästföregående Riksdag beslutade förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egna hemslägenheter från vissa kronoegendomar. De genom jordupplåtelser af ifrågavarande slag inflytande medel, om hvars disposition Riksdagen förut i regel för hvarje särskildt fall träffat afgörande, därvid medlen ständigt anvisats till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark, få nu — därest ej Riksdagen för något särskildt fall annorlunda beslutar — enligt Riksdagens i skrifvelse den 24 maj 1909, nr 203, för tiden 1910—1912 lämnade medgifvande af Kungl. Maj:t utan Riksdagens vidare hörande användas för nyssnämnda ändamål äfvensom till inlösen af ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna. Beträffande dessa ämnen i öfrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till ofvan intagna statsrådsprotokoll.

Utskottet.

Hvad nu förevarande lägenhetsupplåtelse beträffar, har utskottet icke funnit något att däremot erinra, hvarför utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 februari 1910.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.
